

Toshtemirova Munisa Davronbek qizi

Termiz davlat pedagogika institute talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada psixologiyaning mazmuni kelib chiqishi va fan sifatida o'rganilishi yozilgan. Shu bilan birga bu sohaning ichiga bir qancha insonning tafakkuri bilan bog'liq bo'lgan omillar ham keltirilgan.

Abstract: This article deals with the origin of the content of psychology and its study as a science. At the same time, this field includes a number of factors related to human thinking.

Аннотация: В данной статье речь идет о зарождении содержания психологии и ее изучении как науки. В то же время эта область включает в себя ряд факторов, связанных с мышлением человека.

Kalit so'zlar: psixologiya, yashirincha kollej, intellectual psixologiya, volyuntaristik psixologiya, geshtalt psixologiya, freydizm.

Key words: psychology, secret college, intellectual psychology, voluntarist psychology, Gestalt psychology, Freudianism.

Ключевые слова: психология, тайная коллегия, интеллектуальная психология, волюнтаристская психология, гештальт-психология, фрейдизм

Kirish:

Psixologiya (yunoncha -jon; yunoncha -bilim) - bu odamlar va hayvonlarning xulq-atvori va aqliy jarayonlarini psixologiya metodlari orqali o'rganadigan fan. Psixika-tirik mavjudotlarning obyektiv olam bilan o'zaro aloqalarining eng yuqori shakli bo'lib, ularning istaklarini ro'yobga chiqarish va u haqidagi ma'lumotlar asosida harakat qilish qobiliyatidan namoyon bo'ladi.⁴⁸

Psixologiya bo'limlari

Shunday qilib zamonaviy psixologiyada ko'plab bo'limlar ajratilgan:

*Umumiy psixologiya

*Yoshga bog'liq psixologiya

*Ijtimoiy psixologiya

*Din psixologiyasi

*Patopsixologiya

*Neyropsixologiya

*Sport psixologiyasi

XX asrning 40-yillarda vitalistik qarashning tarafdori I. Myullerning boshchiligida yosh olimlar guruhi o'z ustoziga qarama-qarshi chiqishdi. Shu o'quvchilar, jumladan Gelmgols va Dyuba Reyman tomonidan "yashirin chakollej" tashkil qilindi, keyinchalik u tarixga fizika-kimyoviy maktab deb kiritilgan edi. Bu maktabning dohiylari - Gelmgols, Dyuba Reyman va boshqalar ongni materiya sabablari orqali tushuntirib bo'lmaydi, degan

⁴⁸ Avitsenna.uz

fikrga kelishgan. "Bu jarayonda insonning aqli" jahon siriga duch kelib, uni hech qachon yengib bo'lmaydi" –dedi Dyuba. Tabiat hodisalari ustidagi juda ko'p izlanishlar va muvaffaqiyatli tajribalar psixologiyaning alohida fan bo'lib ajralib chiqishiga katta omil yaratadi.⁴⁹

Psixologiya fanining rivojlanishi qator bosqichlarni o'z ichiga qamrab olib, bu davrlarda samarali tadqiqot ishlari olib borilgan. Aynan tadqiqot ishlarini samarali bo'lishi uchun fan doirasida tamoyillarni ishlab chiqish uchun zaruriyat sezila boshlaydi. Jeyms "Emotsiya nima bu" maqolasida emotsiya- bu odam o'zini o'zi his qilish deb aytadi.

Psixologiyani kerakli ekanligi

Inson o'zini bilish va yaqinlarini . yaxshiroq tushunish uchun psixologiyaga murojaat qiladi .Ushbu bilim ularning harakatlarining haqiqiy motivlarini ko'rish va anglashga yordam beradi. Psixologiya ruh haqidagi fan deb ham ataladi, inson hayotining ma'lum bir lahzada o'ziga savollar berishni boshlaydi-"men kimman", "Men qayerdaman" va shunga o'xshash savollar, bir ariqqa keyinchalik qayta tushmaslik va yiqilgandan so'ng ko'tarilishga kuch toppish va davom etishga yordam beradi.

XIX va XX asrdagi psixologiya- bu asosan empirik psixologiyadir. Psixologiyada XVII asrda paydo bo'lgan bu yo'nalish XIX va XX arsning boshlarida o'z taraqqiyotining eng yuqori cho'qqisiga erishdi.Uning yutuqlariga erushuviga sabab eksperiment metodining tatbiq qilinishi edi. Uning predmet doirasi juda kengaydi. Yuqorida aytilganday, psixologiya fanining maxsus o'z vazifalari va metodlarga ega bir qancha shaxobchalari maydonga keldi.

Intellectualpsixologiya-bu psixikaning asosiy elementi va psixologik faoliyatning asosiy funksiyasi aql- intellektdir, deb hisoblaydigan yo'nalish.

Volyuntaristik psixologiya –intellektuallizmdan farq qilib, psixik hayotning asosi sifatida shaxsning irodasini, aktivligini, faoligini ilgari suradi. Barcha murakkab psixik jarayonlar, xususan, tafakkur ham insonning irodaviy aktivligi, deb talqin qilgan.

Freydizm- bu avstriyalik psixiatr va psixolog Zigmund Freyd (1856-1939) nomidan olingan bo'lib, psixologiya va nevroptologiyadagi alohida yo'nalishdir.

Geshtaltpsixologiya yoki boshqachasig astruktura, yaxlit psixologiya. Bu yo'nalishning asosiy vakillari X.erenfels (1859-1932), V.Keller (1887-1967), K.Kofka (1886-1941) lardir.⁵⁰

Psixologiya fani o'ziga xos fan bo'lganligi uchun oily o'quv yurtlari talabalari o'rganadigan ilmiy fanlar tizimida alohida o'rin egallaydi. Psixologiyaning fan sifatidagi o'ziga xos xususiyatlari quyidagilardan iborat: birinchidan, bu fan hozircha inson uchun noma'lum bo'lgan, eng murakkab –psixika, insonning ichki olami haqidagi fandır, ikkinchidan, bu fanda bilishning ob'ekti va sub'ekti tutashib ketgan. Bu holat va fikrni shunday ifodalash mumkin: avval inson o'z fikrlarini tashqi dunyoga yo'naltirib, so'ngra o'ziga murojaat qiladi.

⁴⁹RustamovShavkatShuxratovich,

"Amerikapsixologiyamaktabinamoyondalariningzamonaviytadqiqotlariningo'zigaxosjihatlari International scientific-online conference. Pages 51-60

⁵⁰RustamovShavkatShuxratovich,

DjaborovaZamiraShukurovna
"Amerikapsixologiyamaktabinamoyondalariningzamonaviytadqiqotlariningo'zigaxosjihatlari International scientific-online conference. Pages 51-60

Psixologiya hech qanday shubhasiz Positive fanlar guruhiga kirib ketadi. Psixologiyaning vazifalari asosan, quyidagilardan iborat:

-psixik hodisalarning mohiyatini va ularning qonuniyatlarini anglashga o'rganish;

Ularni boshqarishni o'rganish

-olingan bilimlardan shakllangan fanlar va sohalar bilan bir qatorda turgan amaliyotning boshqa sohalari samaradorligini oshirish maqsadida foydalanish;

-amaliy xizmatning nazariy asosi bo'lib xizmat qiladi.⁵¹

Xulosa

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki inson yashar ekan psixologiyani bilishi juda muhim ekanligi nafaqat bu fanni balki o'zini ham kashf qilib borishini anglaydi. Shuningdek insonlarning fikrlari va qarashlari individual tartibda emas, ijtimoiy munosabatlar tufayli sodir bo'ladi. Fikr shunchaki o'z o'zidan paydo bo'lmaydi, fikr biror narsa sodir bo'lish orqali shuningdek predmet orqali namoyon bo'ladi. Tafakkurning funksiyasi miyaf aoliyati jarayonida kechadigan sub'ektiv psixologik jarayonlar bilangina chegaralanmaydi. Shu sababali ham psixologiya fan sifatida o'rganiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Avitsenna.uz

2. Umumiy psixologiya- Darslik- P.I.ivanov- M.E.Zufarova- T-2008pdf

3. Sobirovich T.B. National Revival and Development Idosphere of Uzbekistan-2023

4. www.ziyonet.uz

5. www.psycho.all.ru

1. Ashurova, S. F., & qizi Karimova, M. N. (2023). OILADA O 'SMIRLARNING SOG'LOM TURMUSH TARZI VA OILAVIY HAYOT HAQIDAGI TASAVVURLARI SHAKLLANISHINING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK OMILLARI. Educational Research in Universal Sciences, 2(5), 363-368.

2. qizi Imonova, MB (2023). MUSIQANING INSON HISSIYOTIGA TASIRI. National Scientific Research International Journal natijalari , 2 (3), 156-161.

3. Иманов, Б., & Имонова, М. (2021). Развитие творческих способностей учеников при выполнении проблемных экспериментов по физике с помощью инновационных технологий. Общество и инновации, 2(2), 222-227.

4. Imonova, M. B. (2023). Oila tinchligi-jamiyat faravonligi asosi. Finland academic research science publisher, 1148-1151.

5. Имонова, М. (2023). Musiqiy tarbiya-qudratli quroldir yohud musiqiy tarbiyaning shaxs shakllanishiga tasiri. Современные тенденции психологической службы в системе образования: теория и практика, 1(1), 35-37.

⁵¹SuvurbayevQobilbekXolibeko'g'li "Psixologiyarivojlanishtarixi" So'ngiilmiytadqiqotlarnazariyasiRespublikailmiy-uslubiyjurnali

6. Имонова, М., & Таджиева, Д. (2023). Boshlangich sinf oquvchilarida milliy tarbiyani pedagogik va psixologik rivojlanishi qonuniyatlari. *Современные тенденции психологической службы в системе образования: теория и практика*, 1(1), 74-76.
7. Иманова, М. Б. (2021). ШАХС ХАРАКТЕРИ АКЦЕНТУАЦИЯСИ ВА ДЕСТРУКТИВ ХУЛҚ-АТВОР. *Academic research in educational sciences*, 2(11), 1399-1403.
8. Imanov, B. (2023). NEGATIVE FACTORS AFFECTING THE QUALITY OF EDUCATION AND WAYS TO ELIMINATE THEM. *Science and innovation*, 2(B3), 355-358.
9. Имонова, М. Б. (2023). ВАЖНОСТЬ СЕСТРОВЫХ ОТНОШЕНИЙ В ЛИЧНОМ РАЗВИТИИ. *FORMATION OF PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY SCIENCES*, 2(22), 120-123.
10. Imonova, M. B. (2023). Causes of Suicide Tendency in Adolescents. *Journal of Discoveries in Applied and Natural Science*, 1(1), 62-67.
11. Иманов, Б., & Иманова, М. Б. Қ. (2021). ДАРС ТУЗИЛМАСИ ВА УНГА ТАЙЁРГАРЛИК. *Academic research in educational sciences*, 2(5), 1158-1162.
12. Имонова, М. Б. (2023). РОЛЬ ОТНОШЕНИЯ СИБЛИНГА В ПРОБУЖДЕНИИ МОТИВОВ ОБУЧЕНИЯ ДЕТЕЙ. *Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры*, 3(10), 101-104.
13. Imanov, B. B. (2023). O'QUVCHILARNING TABIATDA SODIR VO'LAYOTGAN FIZIK JARAYONLARNI ANGLAB ETISHDA TAJRIBALARNING O'RNI. *Interpretation and researches*, 2(1).
14. Imanov, B. (2023). NEGATIVE FACTORS AFFECTING THE QUALITY OF EDUCATION AND WAYS TO ELIMINATE THEM. *Science and innovation*, 2(B3), 355-358.
15. Imanov, B. B. (2021). Competences in the quality of education and their organization. *ASIAN JOURNAL OF MULTIDIMENSIONAL RESEARCH*, 10(5), 419-424.
16. Imanov, B. B. (2021). Lesson and its analysis as factor of increasing the quality of education. *European scholar Journal*. Available online at://www.scolarzest.com, 1.
17. Summers, D., Kushzhanov, N., Almurzayeva, B., Yesengulova, M., Abdirakhmanova, Y., Safarov, R., & Imanov, B. MORAL DILEMMAS IN DIGITAL & FOREIGN WORLD. *BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN* ISSN 1991-3494 Volume 2, Number 372 (2018), 68-74.
18. Berdievich, IB, & Nazinovich, SDND (2021). Dars va uning tahlili ta'lim sifatini oshirish omili sifatida. *Yevropa olimlari jurnali*, 2 (1), 42-45.
19. Mahmudov, YG, & Imanov, BB (2021). Dars sifati ko'rsatkichlari. *Osiyo ko'p o'lchovli tadqiqot jurnali*, 10 (10), 653-656.
20. Каримова, М. (2023). O'zbek oilalarida qizlarni oilaviy hayot haqidagi tasavvurlarining ijtimoiy-psixologik jihatlarini. *Современные тенденции психологической службы в системе образования: теория и практика*, 1(1), 37-40.
21. qizi Karimova, M. N., & Ashurova, S. F. (2023). PROFESSIONAL TA'LIMDA TAHSIL OLAYOTGAN QIZLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASH VA ULARDA

SOG 'LOM TURMUSH TARZINI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK ASOSLARI. Educational Research in Universal Sciences, 2(5), 369-373.

22. Karimova, M. (2023). QIZLARNING MUHABBAT BORASIDAGI TASAVVURLARINING OILA MUSTAHKAMLIGIGA TA'SIRI. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 3(2).

23. Каримова, М. (2023). O'zbek oilalarida qizlarni oilaviy hayot haqidagi tasavvurlarining ijtimoiy-psixologik jihatlari. *Современные тенденции психологической службы в системе образования: теория и практика*, 1(1), 37-40.

24. Ne'Matullayeva, S. (2022). MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA O 'YIN TERAPIYASINI QO'LLASHGA OID QARASHLAR. Science and innovation, 1(B4), 444-449.

25. Nematullaeva, S. (2023). DEVELOPING COMMUNICATION SKILLS IN PRESCHOOL CHILDREN THROUGH GAME THERAPY. Horizon: Journal of Humanity and Artificial Intelligence, 2(4), 86-88.

26. Ne'matullayeva, S. (2022). Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida oyin terapiyasini qo'llashda innovatsion usullar. O 'zbekiston milliy universiteti xabarлари, 1(6).

27. Nematullaeva, S. (2023, April). The role of play therapy in a child's life. In Academic International Conference on Multi-Disciplinary Studies and Education (Vol. 1, No. 1, pp. 9-10).

28. Неъматуллаева, С. Х. (2023). Влияние Игровой Терапии В Формировании Личности Детей. Central Asian Journal of Literature, Philosophy and Culture, 4(2), 31-33.

29. Нематуллаева, С. (2023). Maktabgacha yoshdagi bolalarning shaxs sifatida kamolotida o'yin terapiyasining ahamiyati . *Современные тенденции психологической службы в системе образования: теория и практика*, 1(1), 43-46. извлечено от <https://inlibrary.uz/index.php/psychological-service-education/article/view/23475>

30. qizi Ne'matullayeva, S. X., & Ulug'bek qizi Abduqahhorova, M. (2023). BOLA SHAXSINING RIVOJIDA O 'YIN TERAPIYASINI QO 'LLASH SHART-SHAROITLARI. Educational Research in Universal Sciences, 2(9), 341-344.

31. Ne'matullayeva, S. (2022). PERSPECTIVES ON THE USE OF PLAY THERAPY IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS. Science and Innovation, 1(4), 444-449.

32. Норбошева, М. А. (2023). КЛАССИФИКАЦИЯ МОТИВОВ УЧЕНИЯ. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(5), 255-258.

33. НОРБОШЕВА, М. А. (2020). Отражение Национальных Ценностей В Национальных Играх. *ECLSS Online 2020b*, 312.